



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pasteye Vande Calvinisten Ontdeckt Rakende het opnemen vande grontregghelen Der Oude Ketteren

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1670

VIII. Deel. Wordt bewesen hoe-men de voorseyde gront-regghelen van Augustinus teghen de kettters van onse tijden in practijcke moet legghen.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34133

mers liever ende geruster als de nieuwigheden der kettersen.

Epudelijck Augustinus, volghens de eygen gront-regghelen van de ketters / en wilt gheene andere be-
wysen van hunne gheloofs-stucken / als die mee-
kere ende dupdelijcke woorden ghelesen worden
in de schysmatische / sonder upt-legginghen ofte ver-
klaeringhen: Doch soo sp dit niet moestigh en was
om te doen / en wilt hy naer hunne upt leggingen/
als / nientwe / onbaste / onseker / ende twijfelacht-
igebonden niet luysteren / maer alleen nae de ver-
klaeringhen van de alghemeene kercke / ende alge-
meene toe-stemminghe der *h. Vaders*.

VIII. DEEL.

Wordt bewesen hoe-men de voorsey-
de gront-regghelen van Augustinus
teghen de ketters van onse tijden
in practijcke moet legghen.

Beschalven al het boozgaende / staet hier noch te
beinercken / dat Augustinus in sijne disputen te-
ghen de ketters alijdt ghewoon was / sich aen de
defensive te houden / dat is / hy begeerde dat de ket-
ters eerst hunne eyghen stucken souden bewijzen/
regghel recht regghen de practijcke van vele / oock ge-
lerede / Catholijcken / die deurgaens in hunne dis-
puten van de ketters geene rekenschap en eysschen
van hunne gheloofs-stucken / maer beginnen eerst
de stucken van de Catholijcke Kerkte self te beve-
stighen: Dit is recht teghen den styl van Augusti-
nus, ghelijck men kan sien *Cont. Epist. fundam. cap. 3.*
daer hy de Manicheen soo aen-spreekt: Ghy moet my
klare redenen gheven van alle die dinghen die de saligheyt
der siele aen-gaen. Daerom herhaelt hy oock op soo
menighe plaetsen dese woorden: Leest ons dat, ofte
toon ons dit klaer in de Schriftuere. *De*

De reden en waerom dat men dese methode van Augustinus, oock teghen de ketteren van onse tijden moet houden/ zijn klaer: Want / die een ander beschuldighet / ten 3^{en} dat hy sijne beschuldighinghe goet maecte/ wordt ghehouden voor eenen valschen beschuldigher. 2. Die voor-gheeft dat hy de gebreken wilt beteren en refozmieren / die moet de gebreken aen-wijzen/ andersins wordt ghehouden voor eenen onboozsichtighe bestraffer en refozmeerder. 3. Die sich af-schept van de gemeenschap daer hy te vooren was/ ten 3^{en} dat hy redenen geve van sijne af-schepinghe/ wordt ghehouden voor een ghepassioneerde ofte moet-willigh mensch: Maer de ketteren van onse tijden beschuldighen de Catholijcke kerke/ sy pretenderen de selve te refozmieren/ ende haere gebreken te beteren/ sy hebben sich af-geschepten van haere ghemeenschap: Ergo ten 3^{en} dat se haere beschuldighinghe goet maecten/ onse gebreken aen-wijzen/ redenen gheven van haere af-schepinghe/ sy zijn valsche beschuldighers/ onboozsichtighe refozmeeders/ ende ghepassioneerde ofte moetwillighe menschen: verholgens om te toonen dat se sulchs niet en zijn/ staet het hun toe hunne eyghen stucken eerst te bewijzen / ende dit moeten de Catholijcken/ volgens den reghel van Augustinus, altyt in 't werck legghen. Laet ons nu sien hoe dit in 't besonder gheschieden moet: Ick sal het stellen by maniere van eene samen-sprake om de heele methode van dit heel schrift dies te lichter te batten.

Catholijck: Ghy-lieden Calviniften leert dat in het Nachtmael / niet het wesenlijck lichaem Christi, maer broodt in substantie is / zijnde ene figure des lichaems: Ick segghe met Augustinus: Leet my dat, dat is/ toont my dat met soo vele / ende klare woorden upt-ghedrukt in de schriftuere.

Calvinist. Ick lese dat upt Paulus 1. Cor. 10. v. 16. Het broodt dat wy breken seyt hy / is het niet de gemeenschap van het lichaem des Heeren?

Catholijck: Ick lese hier dese woorden / ^{broodt} ^{figuere} ghemeenschap, en lichaem: maer niet het woord

figuere: want Paulus en seght niet: het broodt van
het nachtmael is eene figuere, maer hy seght 't is een
gemeenschap van het lichaem des Heeren,

Calvinist: Het broodt in substantie en kan het lica-
hem Christi, in substantie niet zijn / soo en is het
dan maer eene figuere.

Catholick: Lees my inde Schryftuere dese woord-
ten: 't is broodt in substantie. Paulus seght / het broode
dat wy breken, maer hy en seght niet het broodt in sub-
stantie dat wy breken.

Calvinist: Hoe sult ghy dan dit woordt breken broode
andere verstaen als broodt in substantie?

Catholick: Ten gaet u niet aen hoe ick dat ver-
staen: ghy moet ulw' eyghe stuck goet maken mee
uwer eyghe bewijfen die klaer upt-ghebzucht staen
inde Schryftuere; toont my dan dese woorden hy
Paulus, het broodt in substantie dat wy breken. Want gy
niet doen: bekent dan dat het niet klaer en staet
inde Schryftuere / dat in't Nachtmael broodt in sub-
stantie is zijnde eene figuere des lichaems? Ghy en ver-
staen en hebt ghy my niet klaere woorden konnen
staen in de Schryftuere / hoer oeyt ghy dan dat de
Schryftuere haer selven upt-wijst / ende soo klaer
als het licht handen middagh?

Calvinist: Dit kan wel wesen alhoewel onse ghe-
loofstucken van woordt tot woordt niet upt-ghe-
brecht en staen inde Schryftuere.

Catholick: Bekent ghy dan dat dit ulw' leer-
staet: In't Nachtmael is broodt in substantie, ende 't is
eene figuere van het lichaem des Heeren van woordt tot
woordt niet en staet in Schryftuere? bekent ghy dat?
al niet? soo niet? toont my dan de plaetse daer dit
staet van woordt tot woordt: Bekend'et dat het'er
niet te binden en is: ick vraghe noch eens hoe
ghy durft leeren dat de Schryftuere klaer is / ofte
dat selven upt-wijst?

Calvinist: Wy en hebben noyt gheleert dat de ge-
loofstucken van woordt tot woordt moeten staen
inde Schryftuere.

Catholick: Wat dan?

Calv.

Calv. Dat-se daer upt konnen ghetrocken worden dooz klaere consequentien.

Cath. Du bekent ghy my dan dat utwe gheloofstucken met soo klaere woorden niet en staen inde Schysuere / ofte sy moeten dooz verklaringhen en consequentien daer upt ghetrocken worden. Soo spreek ick u dan aen met Augustinus Ghy belooft ons de nacchte ende klaere waerheyt te toonen inde Schysuere / ende nu komt ghe met utwe consequentien ende uitlegginghen. hoor: Ick aenveerde de ghetuyghenissen van de HH. Schreften, seght Augustinus, maer niet utwe verklaringhen noch consequentien / want die zijn onseker, om dat ghe de Schysuere draeyt naer uwen sin.

Calv. Onse verklaringhen en consequentien gaen vast ende seker.

Cath. Uwe verklaringhen en consequentien moeten een van beyde zijn / te weten / of menschelijck of godlijck : zijn-se menschelijck : soo en gaen-se niet : want alle menich is leughenachtigh / ende belijden : zijn-se godlijck : bewijst my dat niet klaere woorden upt de Schysuere.

Calv. Den inwendighen gheest gherupghet ons dat-se godlijck zijn.

Cath. Ick segghe met Augustinus : Den inwendighen gheest is even onseker als utwe verklaringhen / bewijst my dan met klaere woorden upt de Schysuere / dat ghy dien inwendighen gheest hebt / ende ick sal u ghelooven dat utwe verklaringhen godlijck zijn : Ghy wilt, seght Augustinus, dat wy gelooven dat den H. Gheest door u spreekt, ende veropenbaert heest het ghene ghy leert, ende ghy en kondt het upt Schysuere niet bewijzen, soo wilt ghy dan dat wy gelooven dinghen die onseker zijn, ondertusschen hadt ghy belooft ons de vaste ende onseylbaere waerheyt te leeren. Doch aenghesien dat ghy ons dese utwe leere : In't Nachmael is broodt in substantie, ende 't is eene figure van't lichaem des Heeren van woort tot woort niet en konnen toonen inde Schysuere / Laet ons horen hoe ghy dit goet maect dooz seker / ende onseker.

opliere verklaringhen en consequentien.

Calvinist. Paulus seght dat'er nae de consecratie noch broodt is: 't welck een ghemeenschap van het lichaem des Heeren is. Het broodt en kan het wesen des lichaem des Heeren niet wesen / ergo soo is het broodt in het nachtmael alleen eene figure des lichaems.

Catholick. Hout ghy dese consequentie hoor: soo veel ende onseplbaer dat'er niemant aen en mach ontfangen: seght ghy dat neen: soo leert ghy ons van / om met Augustinus te spreken / onsekeren dingen / in de plaetse van dinghen die vast gaen / ende onseplbaer zijn: Seght ghy dat dese consequentie veel ende onseplbaer is: soo moet se dan ofte op eenen klare Schysmuere ghegront zijn / ofte op uwen noodwendighen gheest: Niet op het leste / want dien gheest is onseker / alsoo ghy hem uyt Schysmuere niet bewijzen en kunt: Niet op het eerste: Want ghelijck ick boven gheseyt hebbe / Paulus noemt het wel broodt, maer en seght niet dat het broodt substantie is: / soo en is dan dese Schysmuere van des ghewone de welke ghy uwe consequentie treckt / soo niet dan dese consequentie op eenen onsekeren grond: Ofte indien ghy by de woorden Pauli, die woorden substantie boeght / soo moet ghy wederom dooz eene nieuwe consequentie bewijzen dat Paulus van broodt in substantie spreekt / aenghesien dat die woorden broodt dickwyls in Schysmuere betrekent / niet broodt in substantie, maer enckelijck op de in het gemeen: Alsoo makende d'ene consequentie op d'andere / en sulst ghy my noyt anders leeren als onsekeren dinghen / die / niet op de Schysmuere / maer enckelijck op uwe eyghen verstant worden ghebouwt dooz verklaringhen en consequentien die den minsten grond niet en hebben in de Schysmuere.

Seght my nu hoorder: Wat verstaet ghy dooz dese volghende woorden van Paulus, 't is de ghemeenschap van het lichaem des Heeren? verstaet ghy daer dooz eene lichaemelycke ghemeenschap niet het lichaem

haem des Heeren / ofte maer eene gheestelijcke.

Calvinist. Ick verstaet daer doot / eene gheestelijcke ghemeeenschap.

Cathol. Waerom dat? aenghesien dat Paulus noch het een / noch het ander en seght?

Calvinist. Dat wijst de Schrifsture self upt.

Catholijck. Hoe kan de Schrifsture dit upwijzen / aenghesien dat-se niet updruckelijck en seght dat het eene gheestelijcke ghemeeenschap is?

Calvinist. Ick sal u dat toonen: Want Paulus seght / dat het bzoot de ghemeeenschap van het lichaem des Heeren is / maer het bzoodt en kan gheene lichaemelijcke ghemeeenschap maeken tusschen ons ende het lichaem des Heeren / ergo 't maecht alleenlijck eene gheestelijcke ghemeeenschap.

Catholijck. Ick meende dat de Schrifsture hare selven uptrweeg / ende hier komt ghy wederom met eene nienwe consequentie / die eben los staet ende onghewoon is als de boozgaende: Want om dat ghy u

Paulus hier spreekt van bzoot in substantie, daerom beslupt ghy hier upt / dat hy oock alleenlijck spreekt van eene geestelijcke ghemeeenschap: Maer ghy en kont my / oock selfs niet doot klare consequentie / bewijzen dat Paulus hier spreekt van bzoot in substantie, soo en kont ghy dan hier upt oock niet beslupren dat hy alleenlijck spreekt van eene gheestelijck ghemeeenschap.

Siet ghy nu niet / heminde bzient / klaer booz de oogh / ghelijck Augustinus seght / dat alle uwe beloften maer ydele praetjens en zijn: ghy roept gheduerigh / de Schrifsture is klaer / ghy belooft ons hier upt de naeckte waerheyt te leeren ende als 't op af komt dat gy ons sout bewijzen / dat in 't Nagmael broot in substantie is, 't welck eene figure des lichaem is, ('t selbe is van alle uwe andere sijnen) daer en kont gy niet alles niet eene enchele Schrifstuer-plaetse by-setten daer dit van woort tot woort soo gheseyt woort / maer oock niet eene enchele consequentie maeken om dit te bewijzen / die den minsten grout hebbe in de Schrifsture: Want ghy en kont

hant niet eene consequentie maeken/ ofte ghy moet
 de Schysfure / Augustinus noch seght / dzaepen naer
 voren sin met uleuwe by-boegghels / by het wooz-
 deken broodt, moet ghy boegghen substantie, by het
 woordken breken, moet ghy boegghen / nae de conse-
 cratie, by het woordken ghemeenschap, moet ghy
 boegghen gheestelijke, ten lesten by het woordken lie-
 dem, moet ghy boegghen figure, gheen van allen en
 by Paulus te lesen / soo maecht ghy dan eene uleu-
 de Schysfure op uw' handt / te weren dese: Het
 woord is substantie dat wy breken nae de consecra-
 tie de gheestelijke gemeenschap / ende eene figure
 van lichaem Christi ende dan roept ghy dat ghe-
 maect consequentien trecht upt de Schysfure:
 wy seggen dan niet Augustinus, dat alle uwe conse-
 quantien niet anders als menschelijke bonden en
 sijn / om dat-se op niet eene klare Schysfure / maer
 alleen op uwe by-boegghels ghebouwt sijn.

Calvinist. Wat wilt ghy / Papisten, toch segghene
 dat ghewel self een van uwe stucken be-
 staet in woort tot woort staet in Schysfure?

Calv. Dat en gaet u niet aen: Want wy en on-
 derken hier onse Religie niet / maer de uwe / en
 dat volghens uwe eyghen gront-reghelen / die
 wy ganschelijck verwerten / ende daerom moet
 ghy eerst rekenenschap gheben van uwe Religie / ende
 uwe eyghen gront-reghelen goet maeken / eer ghy
 ons komt afvraghen hoe dat wy onse geloofs-stuc-
 ken bewijzen: 't is ons ghenoech dat wy uwe by-
 staete upt Augustino hebben ondeckt / ende u on-
 deruyghet dat ghe de selve gront-regelen hebt niet
 de Manicheen, Pelagianen, Arianen, en Donatisten, ende
 dat ghe aen de gemeente niet anders als onsekeren
 leghen en leert / niet upt klare Schysfure / noch
 gegront op de Schysfure noch daer upt getroc-
 ken door klare consequentien / daer ghe nochtang
 met dit boossepde onde ketteren ghedurigh contra-
 dict roept / ende met volle monden belooft de klare /
 rechte / ende onseplbare waarheyt te leeren; ende
 ondertussen uwe eyghen bonden ende bodden
 ver-

berkoopt in de plaetse van het woort Godts.

Wilt gy dit noch boozders in andere stucken sien:
Leest my eens in Schryftuer dese woorden: Men
mach de beelden der Heylighen niet eeren.

Calvinist. Staet'er niet updruckelijck *Exodi 20*. Gy
en sult u gheen ghesneden beelt, noch eenighe ghelijckenisse
maecken van 't ghene dat boven in den Hemel is, noch van
't ghene dat onder op d'aerde is, noch van 't ghene dat in de
wateren onder de aerde is?

Catholijck. 't is w. er / ulve oude Fransche bybels
plochten te hebben / ghy en sult gheenen af Godt mae-
ken, in de plaetse van / ghy en sult gheen ghesneden beelt
maecken: Maer laet dit passeren: Ick bekenne dan
dat ick de voorszeyde woorden *Exodi 20* lese: Maer
ick en lese daer niet / ghy en sult gheen ghesneden
beelt van Heylighen maeken / dat woorden / Heyli-
ghen, en is daer niet bekennt.

Calvinist. Daer staet tinnemers klaer dat men ghee-
ne beelden mach maeken van 't gene boven in den
Hemel is.

Catholijck. Eben wel / hier en wort niet gheseyd
dat men gheene beelden van Heylighen maeken en
mach

Calvinist. Ick toone u dat klaer: Men mach ghee-
ne beelden maeken van 't gheene boven in den He-
mel is / maer de Heylighen zijn boven in den He-
mel / ergo men mach gheene beelden van Heylighen
maeken.

Catholijck. Ick sie wel dit moet wederom doot
consequentien upt de Schryftuere gheperst worden:
Maer waer leest ghy in de Schryftuere dat hier op
dese passagie / doot den Hemel, moet verstaen wor-
den den Hemelen der Heylighen? leest my dat ergheest
in de Schryftuere / ende ick sal u contrarie lesen op
menighe plaetsen vande Psalmen, ende elders / dat
doot den Hemel de locht wort verstaen / ende verbe-
ghens dat hier alleen verboden worden de beelden
van de Sonne, Maene, Sterren, en Voghelen, soo en is
van ulve consequentie niet klaer als ghy dit reedt
op de Heylighen.

Hiermede is het ghenoech/ ick soude u alsoo kon-
 nen leyden van stuck tot stuck/ ende den wel ver-
 stert dat er niet een en is/ 't welck ghy sout kons-
 tant goet maeken/ ghelijck ghy gheduerigh roept
 ende belooft/ te weten/ ofte met klaere Schys-
 tuere/ ofte met klaere consequentien/ middelerijde
 doet ghy gheen van beyde. Daer wel/ ende in-
 den ghy wijs sijt/ hout u/ met Augustinus, booztaen
 den de Schys- tuere sod- se b an de al- gemeene Here-
 ende eenstemmighede der H. Vaders wordt
 verstaet ende upghelept/ daer sult ghy bij was-
 seret hebben/ als by uwt' eyghen vernuft.